

sem in verzov začeli pisati v prozi, in pa zopet kasneje, ko so svoje ne dosti po zakonih zavarovano slovensko ime premenili na hervaško, v katerem so vidili, da bodo dovoljno brambo našli zoper napadanje ogersko, tako so zopet v poslednjih časih dali velik izgled modrosti, ko so posebno spodbujeni po dr. Ljudevitu Gaju, zapustivši svojo prirojeno kajkavsko narečje, voljno še čisti hervaški jezik za svojo književno rabo sprejeli. Ako bi bil naš narod že pred v vseh svojih plemenih tako postopal, gotovo bi danes naša književnost stala na mnogo višji stopnji.

Zraven hervaške literature vidimo še eno samostalno literaturo, koja je še v marsikterem obziru kakor neko pojavljenje pred nevidene narave, ne samo priznanje ptujega učenega sveta temuč tudi pohvalo dosegla, pod imenom serbskim. Al kdor pozna staro hervaško literaturo in pogleda serbsko, mora tudi nehoté priznati, da je ta utemeljena in sozidana na ravno tistem jeziku ali na resno tistem narečji slovanskem, ki se vidi v hervaški literaturi, zato se ono vsaj po naravi jezika ne more ločiti od hervaške. Zato, akoravno sem hotel govoriti le o hervaški literaturi, bi bil moj govor pomanjkljiv, ako bi ne bil omenil vsaj nekoliko tudi serbske literature.

Serbi od najstarejih časov pisali so samo v cerkveno-slovanskem (glagolskem) jeziku, narodne tedaj literature nimajo gotovo nobene. Ta pa njih cerkveno-slovanska literatura dosegla je verhunec z zgodovinarjem Rajćem, umerlim leta 1801, ki se gledé jezika zamore primerjati s Hervatom vladikom Kožićićem iz leta 1530, z edinim tem razločkom, da je Kožićić glagolski jezik mešal z ljudskim hervaškim, Rajć pa z ruskim. Pervi Serb, ki je, morebiti neznajoč za hervaško literaturo, poskušal pisati, kolikor je umel v narodnem hervaškem jeziku, bil je Obradović, umerl 1811. — Od te dōbe je terpel med Serbi dolgo časa razpor, kako se ima pisati; al sedaj že najposle tudi oni, in sicer večina njih, po Vuku Stefanoviću Karadžiću sploh priznajo načelo, da naj se piše v narodnem jeziku, ter so začeli spoznavati, da je vsa prava hervaška literatura tudi njihova, samo da jo po svojem imenu serbsko zovejo.

To je zares velik korak v napredku domače književnosti, ker po ti poti se že zamore reči, da bode čas prišel, ko bo obojno to pleme eno edino in krepko literaturo imeti moglo kakor ima en jezik. Al ker nam je Bog pomagal, da smo že do tega dospeli, da vidimo, kar je najtežje bilo, da smo po jeziku in literaturi eno telo, nam mora sedaj biti želja največja, da jenja tudi tisto neugodno križanje imen, da vsako teh plemen kaj drugega s svojim imenom zove.

Novičar iz avstrijskih krajev.

* Iz Marburga 11. sept. 10. in 11. dan t. m. sta bila za naše mesto dneva velikega veselja: imeli smo namreč vitežkega našega cesarja Franc-Jozefa in blago cesarico Elizabeto pri nas. Kmali po petih popoldne sta se iz Celovca *) pripeljala v Marburg, in po celi poti je Nju spremljal krič radosti in blagoslovenja. Na meji štirske kronovine zunaj Mute (Hohenmauten) je bil postavljen velik slavolok, kjer so okrožni predstojnik marburški s svojimi uredniki in duhovništvo okolice z množino ljudstva Nju Veličanstvi pričakovali in z glasnim „Živio“ in „Vivat“ pozdravljali. Od Mute do Marburga je bilo 20 slavolokov postavljenih, in poleg vsakega opletene deklinice deržeče vence in rožne šopke. Ker cesta kraj Drave med visokimi bregovi derži, so na obrežkih bili nastavljeni povsod prebivavci tega okrožja z zaznamki svojega stana. Tako rudarji, dervarji, vincarji; po Dravi pa so se peljali flosi (šajke, ladije). Flosarji so bili lepo oblečeni in flosi vsi s cvetjem okinčani. Na enem flosu je bila cela družba godcov in se je pripeljala do Marburga. V koroškem predmestju je bil veličansk slavolok,

*) Malo pred tiskom tega lista smo prejeli dopis iz „Koroškega“, ki popisuje bolj na drobno nekatere svečanosti, in pa občiren popis lepih slovesnost v ziljski dolini, koja popisa bomo berž drugo pot svojim bravcem podali. Vred.

pri katerem je mestjanski predstojnik z mestnim odborom pričakoval Nju Velič. in Nju ponižno pozdravil; potem je stala versta lepo opleteneh deklic; za njo so stali mladi učenci tukajšnih vojaških šol, potem pa bataljon domačih vojakov polka grof Kinskega. Pri poslopji okrajnega poglavarstva se je poklonil Nju Veličanstvoma deželni namestnik grof Strasoldo, obdan z uredniki vsake verste. Cesar iz kočije stopivši so pregledali vojake, po tem pa sprejemali počesčevanje raznih stanov, naj prej c. k. vojniški stan, potem žlahnike in komornike tega okrožja, za njimi duhovništvo, ter politične urednike po odločenem redu, potem pravdinske in kameralske, potem gimnazijalno in normalno učiteljstvo in slednjič mestna odbora marburškega in ptujskega. Vsacega so kaj poprašali in si s svojo priljudnostjo serce vseh prikupili. Ob pol osmih sta se peljala Nju Velič. v teater, kjer se je z neizrečenim nadušenjem „cesarska pesem“ pela. Po teatru sta se pa peljala skozi lepo razsvetljeno mesto, in potem se podala v poslopje kresijsko, kjer je stala velika množica mestjanov z gorečimi bakljami. Mestna kapela je zagodla „cesarsko pesem“ in še nekoliko drugih, po tem pa so pred poslopje stopile slovenske deklice v narodni noši in so začele po slovenski popevati „cesarsko pesem“. Po „cesarski pesmi“ začnejo peti „Zvonikarjevo“ vašega fajmoštra Potočnika, koja je tako dopadla Nju Veličanstvu, da so se pri oknu dvakrat pokazali. Gromoviti „Živio“ Jim zahvaluje to blago naklonjenost. Še nekoliko drugih pesmic so zapele. Ko je ura odbila pol enajstih, so svitli cesar želeli, da bi bil mir, ker potreba Jim je pokoja zavoljo dolgega pota.

Drugi dan so ob pol šestih v jutro že bili na mestu vojaških vaj in so spregledovali eksercicije vojakov. Ob pol osmih pa so začeli spregledavat c. k. kasarne, kancelije, in so potem šli k preskušnji mladenčev tukajšnega cesarsk. vojaškega odgojništva. Svitla cesarica pa so se podali v mestno cerkev k sveti maši; pri cerkvenih vratih so jih pričakovale mlade deklice z venci lepo opletene. Potem so se podali v mestno bolnišnico, v kateri strežejo usmiljene sestre. Tudi tukaj so jih pričakovale ovenčane deklice in pozdravljale jih z lepim slovenskim spevom.

Cesar pa so v tem se podali v bližnji na novo postavljeni kadetni inštitut. Pred inštitutom je stalo 140 slovenskih jahačev iz murskega polja in iz šavniške doline v narodni noši oblečenih. Z gromovitim trikratnim „Živio“ so ti izverstni Slovenci svitlega cesarja pozdravljali. Ko so v inštitutu cesar vse bili pregledali, in se o napredku mladih vojaških učencov prepričali, dajo slovenske jahače defilirati. Znano je, da murški Poljanci in Šavničarji naj lepše konje v štajarski zemlji izrejujejo, in prignani konji so bili zares krasni. Cesar lepo pohvalijo pridne kmete, in bralo se jim je z obraza, da so imeli nad temi jahači veliko veselje. In zares jih je bilo lepo viditi. Vsaka ves je imela svojo modro bandero, ktereja krajniki so bili rudeče zarobljeni; sredina bandera je bila bela, in v njo lepo zmalan gerb vsake vesi. Vidili smo: race, goske, muho, sinico v kletki, konja, torbo s kruhom napolnjeno, klobaso, pleče, ribo; logaravska ves je imela celó hudiča v gerbu. Vprašali smo človeka, ki je to bandero nosil, kaj da hudič v gerbu pomeni, in on nam prav „naivno“ odgovori: „Zgrabi tistega, koji ni priden“. En fant je nosil veliko bandero, na kterem so bile pisane verstice iz cesarske pesmi: „Vse kar v srečo more šteti“ itd.

Glejte, dragi čitatelji, tako se je odlikovala pri tej slavni svečanosti tudi slovenska narodnost; očitno se zahvalujemo častitima okrožnima predstojnikoma lutenberškemu in gornjo-radgonskemu gg. Globočniku in Zernicu, da sta vse tako lepo vredila.

O poldne ste Nju Veličanstvi Marburg zapustile in se po železnici v Gradec odpeljale.

Od sv. Marjete pri Pesnici na Štajarskem 8. sept. Vsakemu domorodcu gotovo serce veselja poskakuje, ako iz

ptujega se vernivši v domačii najde priče, ktere dokazujejo, da sem ter tje (žalibog, da se mora pri nas reči „sem ter tje“) še veje duh naših verlih preddedov, da so še iskreni posnemovavci lepih in hvale vrednih navad in šeg iz starodavnih slovenskih časov. Tako je mene veselilo, ko sem uni teden imel priložnost opazovati slovenske brate blizo Ptujja. Slišal sem mile domače besede in pesmi (posebno lepo pojejo „Zvonikarjevo“), vidil sem le lepo národno oblačilo, ktero bojo menda tudi dalje zvesto prihranili. — Od šolskih konecletnih preskušinj Vam iz naših krajev letos malo vém povedati; okoljšine so mi prečile jih obiskavati; samo od naše Marjetske Vam moram kaj povedati. 25. avg. je bila preskušnja; otroci so se kaj verlo obnašali in lepo slovenski in ročno odgovarjali, proti koncu pa še pesem od „kukovice“ in k sklepu „cesarsko“ prav jarno zažvergoleti, tako da so šolski ogleda kaj zadovoljni bili in ljubeznjivo otroke nagovarjali in podbujali: naj tudi nadalje tako napredujejo in svojim starišem in učiteljem veselje delajo, samim sebi pa srečo na tem in zveličanje na unem svetu zagotovljajo. V četrtek 4. t. m. je bila zadnja spoved za vse bolj odrašene šolarje in šolarce; tudi jaz sem bil nazoč, in reči smém: da so se otroci tako lepo obnašali, da, ko so z učitelji vred k sv. obhajilu poklekovali, so skor vsakega pričujočega solze posilile. Hvala gosp. katehetu! V petek 5. t. m. je bila šolarska zahvalna maša, po kateri so se otroci zopet v šoli zbrali, in najpridniši izmed njih iz rok gosp. fajmoštra lepe darila dobili, potem pa pesem „a, e, i, o, u“ zakročili, molili in se veseli ločili. Otrók je letos bilo v občnih razredih 205, tedaj okoli 32 več kakor lani, in vendar še imamo za toliko množino šolarjev zmiraj le eno samo izbico. Gotovo bi se bila že zidala, ako nam bi cerkve bolj potreba ne bilo, kajti ta je že podperta, da na kúp ne zleze, šola pa še ravno stoji; izbo za šolo lahko vsaki dan v najem dobimo, ako pa se nam cerkev podere, kam bomo šli po njo? Kaj je tedaj v takih okoljšinah važniše in bolj potrebno: cerkev ali šola? Naj bi to pomislili en malo tisti gospodje, kteri se popravljanju cerkve zoperstavljajo in le šolo najpred imeti hočejo. Sozidajmo in popravimo si narpred cerkev, čez nekoliko let pa šolo. Oboje na enkrat ne more biti; to mi bo vsak človek poterdil, ako mu povém, da že 8 let v naših krajih ni prav dobre letine bilo in da so farani sami zadolženi siromaki. — Od petja v našem kraji sem že unkrat omenil, zdaj pa še k unemu pristavljam, da čast. gosp. L. P., tukajšni kaplan, so tisti verli mož, kteri se s tukajšnim učiteljem vred iz vseh moči poganjajo, da bi vse ljudstvo v cerkvi pélo in da bi se tudi drugod le poštene domače pesme péle. Nekoliko so jih že dali natisniti in jih med bolj siromaške razdelili. Morebiti, da nektere nove z napevi vred slav. vredništvu „Drobtine“ pošljem.

Juri P. Tonekov.

Iz Studenške fare 9. sept. J. K. Letos smo obilo prav lepe sterni našeli, in svoje žitne predale k zadovoljnosti nasuli. Koruza in krompir sta lepa, pa vendar po nekterih bolj mastnih zemljiših boleha krompir; ajda, akoravno jo je suša stiskala, prav zalo raste; Bog jo varuj le slane. Zelje in repo gosence jedó, da je groza; — po nekterih krajih jo je ta merčes do čistega požerl. Gorice nam obilo prav dobre vinske kapljice obetajo; če kaka posebna uima čez-nje ne pride, bomo napolnili dosti sodcev, ki so že 5 let počivali. — H sklepu naj omenim še eno posebnost, namreč na Impolci je ena jablana sedaj v nar lepšem cvetji; lansko jesen sred oktobra so pa češplje novo perje pognale in lepo cvetele. Z Bogom!

Iz Ljubljane. Sejm tega tedna, ki se navadno „češpljev sejm“ imenuje, je bil dosti dober, kar se tiče kramarskega in drugega obertnijskega blaga; sejm za živino pa se ne more hvaliti, kjer ni bilo veliko, pa tudi nič kaj lepe živine viditi; skoraj je bilo tabart manj goveje živine kot kónj; če pa si par volov iskal, ki naj bi bila 10 centov

težka, si jih lahko na perste soštel; kakor pa je bilo pitane živine malo, tako visoka ji je bila cena; sploh se more reči, da so cent deržali po 25 gold., pa tudi še višje. Tudi brez tatú ni bil ta sejm; slišali smo, da kupcu „pri Krajnici“ na velikem tergu je na smejni dan proti večeru iz veže ukradena bila poldrugi cent težka bala blagá, v kateri je bilo 5 kosov (po 50 vatlov) lepega, rudečega, plavega in vijolčnega križastega vatmóla za ženske krila, kterege vatel je po 7 dvajsetic. Iz sosedove štacune so nek vidili, da je neki velik in močen kmet basal to bala na rami, pa so mislili, da jo je kupil; nekteri menijo, da po tem popisu bi utegnil biti tat iz loške okolice, vendar se pravo ne vé; e. k. policija sledi pridno po tatu; da bi le tudi pošteni ljudje v mestu ali po kmetih pomagali ga zaslediti!

Novičar iz raznih krajev.

Pređen so se 10. dan t. m. presvitli cesar poslovili od Celovčanov, so izročili deželnemu gosp. poglavarju baronu Schloissnigg-u sledeče pismo: „Dragi moj baron Schloissnigg! Prebivavci vseh stanov moje vojvodine Koroške so si tako iskreno prizadevali, meni in cesarici pokazati svoje veselje nad Najnim prihodom in so tako lepo razodevali verno svojo udanost, da vse to bode zraven krasote njih domovine Nama vedno eden naj prijetniših spominkov; velevam vam, da poveste to z zahvalo Mojo verlim Mojim Korošcem. — Ob enem tudi z radostjo vam rečem, da sem prav zadovoljin s stanjem javnih deželnih naprav in z lepim redom, ki sem ga našel v vseh opravilih.“ — 11. dan t. m. popoldne sta prišla cesar in cesarica v Gradec, kjer sta bila slovesno sprejeta *). Na poklon mestnega župana so cesar odgovorili: „Jez in cesarica sva se serčno veselila v Gradec priti; pa tudi sem prepričan, da bojo Gradčani vse storili, da razodenejo svojo zvestobo in udanost do prestola Našega. Radosten sem slišal, da so veselega serca marsikaj pripravili, s čem Naji želijo pozdravljati.“ — Za gotovo se sliši, da 23. dan t. m. grejo cesar na Ogersko, in ravno tako gotovo je nek, da perve dni novembra gresta cesar in cesarica v Benetke, kjer se priprave delajo za veličasten sprejem. — Nobeni poprejšni zbor kmetovavcov in gojzdnarjev ni štel toliko deležnikov kot Pražki; 1864 se jih je snidilo; važni so bili tudi sledeči pomenki. — Tergatev okoli Dunaja bo sred prihodnjega mesca; čeravno je grojzdje že sedaj zelo zrelo, se nočejo prehiteti. — Sliši se, da si avstrijska vlada krepko prizadeva odverniti vojsko med Turki in Černogorci, ker ji ne more po volji biti, da se tikama njene meje vname kervav boj; zatega voljo se govori, da ne bo pripustila, da bi turška armada obsedla Černogoro, in da v miroljubnem duhu skuša v Carigradu poravnati turško-černogorski razpor. — Svečanosti ob kronanji ruskega cara so res bile v vsem veličanske; na Kádinskem polji poleg Moskve, kjer so ljudstvo gostili, je bilo v podobi zvezde od srede carovega šatora toliko miz napravljenih, da bi bile vse mize, če bi bile podolgoma postavljene, znesle čez 2 milji po dolgem. Na ravno tem polji je bila tudi armada od 100.000 vojakov postavljena; pri kronanji cara Nikolaja leta 1826 jih je bilo le 50.000.

*) Obširniji popis, ki smo ga ravnokar prejeli iz Gradca, bojo prinesle „Novice“ v saboto. Vred.

Opomin.

Ker se tisti preklicani papirnati dnar po 5, 50, 100 in 1000 gold., ki se „Reichsschatzscheine“ imenuje in se po posrebernenem popirji od družih bankovcov loči, le še do konca prihodnjega mesca oktobra v posebni prošnji do dnarstvenega ministerstva spečati more, potem pa nikakor več, opominjamo vsakega, kdor morebiti še kakšen tak dnar ima, naj ga berž zamenja v kakošni štacuni, ktera ga jemlje, kakor v gosp. Majerjevi štacuni v Ljubljani in v drugih, da ne pride v škodo.